

ОЛЕКСАНДРИЙСЬКИЙ

БЮЛЕТЕНЬ

Офіційний орган м. Олександрії та району.

Рік видання 2, ч. 50 (74).

Середа, 16 вересня

1942 р.

Ціна 1 крб.

З останньої пошти

Укріплення Сталінграду прорвано з трьох бонів: з півночі, з заходу і з півдня. Уперті бої точаться на окраїнах міста.

Досягнуто Волги з півночі і з півдня від Сталінграду.

Відбито нові спроби незначних десантів англійців біля французького узбережжя і біля Тобруку, в Північній Африці.

Новини дня

Згідно із повідомленням Верховного Командування, німецький наступ біля Новоросійська та на відтинку Терек дав нові простори. На укріпленому терені біля Сталінграду проломлено на південь від міста укріплені позиції та осягнуто Волгу. Відтяжуючі наступи противника зійшли на нівець. Бойові літаки бомбили совєтські укріплені позиції. У районі Ржева німецькі наступи мали успіхи місцевого значення. Ворог втратив при цьому 22 танкери. На південь від озера Ладога та біля Ленінграду також зійшли на нівець наступи совєтів. Під час спроб черепаватись через Неву втратили вони 25 човнів. Один нічний наліот на Західну Німеччину коштував британській авіації втрати 31 літаків. Три інші британські літаки збито над Північним озером. Біля м. Сіверська авіація збито літаків, що пошкодили одне британське сторожове судно. Один корпус нічних мисливців німецької авіації збив минулої ночі 1000-ий із черги літак.

Як італійський часопис «Меджеро» повідомляє з Анкари, між англійськими та совєтськими офіцерами в Ірані дійшло до багатьох поважних інцидентів. Англіїці повідомили совєтів, що вони швидко мусять покинути край, щоб боронити Кавказу. Але большевики ніяк не мають наміру залишити англійцям контроль над Іраном. Є ясно, що одні одних хотіли б позбутися.

Як ДНБ довідується, поручник Сесіль Вільзон, який понав в німецький полон, оповідаючи про хід бою на південному відтинку північно-африканського фронту, коли британці нама-

галися нанести панцерниками на німецько-італійське з'єднання, заявив, що дії німецьких протипанцерних гармат було гідне подиву. Навіть лийтячі американські танки не витримували. Один постріл пробивав їх опанцерення. Сотні їх розбитих залишилися на полі бою. Відступуючим британським панцерним з'єднанням великих втрат завдавали безперервні нальоти німецької авіації. Ті погубні бої завдали британцям тяжких втрат, які не швидко можна буде поправити.

Згідно виробленого Верховним Командуванням зорення, Сил балансу сили британського флоту по трьох роках війни, втратив британський флот від початку війни до кінця серпня 1942 року кругло третину своїх лінійних кораблів, зверх половини вищельників та багато більше, чим половину своїх підводних човнів. Також доміняльні відділи флоту знищено в дуже великій мірі. Так, наприклад, з австралійської ескадри осталися ще лише один або два крейсери та кілька вищельників. Знищено також британсько-азійську ескадру, призначену для оборони Сінгапуру та Індії, яка складалася з декілька тяжких одиниць. Через ті втрати британський флот мусяв здати перше місце в ряді морських великодержав і зійшов на третє місце.

Як британська служба звітливо повідомляє з Вашингтону, американський уповноважений до справ Гендерсон заявив на одному банкеті перед трьома тисячами осіб, що ЗДА мусять виграти господарську війну через найближчих 22 дні, інакше за півроку будуть переживати не легкі часи.

Суперечки між австралійськими та американськими вояками

ТОКІО.—Згідно звітливо, яке «Нічі Шімбун» дістає з Кантону, з дня на день зростає невдоволення австралійських вояків проти експедиційних військ ЗДА в Австралії.

Причиною невдоволення є мало дисциплінований провід

вояків ЗДА. Певедінка американських вояків причиняє австралійській владі багато клопоту, і тому вона мусяла піддати під контроль торгівлю алкогольними напінками та заборонити жінкам виходити ввечером з дому.

Роль Британії в Єгипті закінчена

ЖЕНЕВА.—Кореспондент «Газет де Льован» у Каїрі повідомляє про «дивний спокій», який заховає єгипетське населення, не зважаючи на близьку араву боїв. Цікаво, що британський уряд парадив єгиптянам в Олександрії, щоб вони якнайшвидше покинули місто та поробили приготування до евакуації. Однак тому, що поїзди були майже порожні, уряд занехав свій евакуаційний план.

Кореспондент дає пояснення одного свого приятеля, єгипетського журналіста, волишнього переконаного сторонника Нагаса Паши. Чому—говорить він—мали б ми бажати англійської перемоги? Іхнім обіцянкам вже не можна вірити. Роль Британії в Єгипті закінчена. А зрештою, Єгипет покладає великі надії на держави осі.

Кара смерті на помічників душогубів обергрупенфюрера Гайдріха

ПРАГА.—Урядово повідомляють: Становий суд у Празі в публічному засіданні 3 вересня засудив на смерть через розстріл церковну старшину чеської православної церкви, в Празі, а саме Івана Зоннененда, єпископа цієї церкви. Горазо (громадянське прізвище Матій Равлік), капелан православної Борромасвої церкви у Празі, Др. Володимира Нетрека та священника з цієї самої православної церкви Вацлава Ціркалі. Майно чотирьох обвинувачених конфісковано. Присяд вчора виконано. Обвинувачені переховували, харчували та підтримували убивників СС—обергрупенфюрера Гайдріха та п'ятьох інших агентів парашутистів у церкві Карла Борромейського.

„Остається ще лише надія на чудо“

ЖЕНЕВА.—Коментатор Вольней говорив у вівторок ввечерю через бостонську радіостанцію, що положення Совєтського Союзу є незвичайно поважне. Немає сумніву, сказав він, що Німеччині пощастило відкинути Совєтів, не зважаючи на їхній завзятий та розпачливий опір.

Німецький марш вперед, який все ще продовжується, має наслідки, які сягають далеко позатерен Совєтського Союзу. Військове положення союзників на заході, на сході та в Єгипті є незвичайно некорисне. Все ж таки, додав він, можна ще «надіятися на чудо».

ПОДІЇ В ІНДІЇ Повстанчий рух в Індії продовжується

АМСТЕРДАМ.—Британська служба звітливо повідомляє з Мадрасу, що в Арсоні дійшло вчора до нових тяжких заворушень. Приблизно 10000 індійських демонстрантів побудувало барикади, з яких ставили опір військовим частинам, коли вони пробували розігнати патови. Дальше каже звітливо, дія досліва: «Коли поліційна палка виявилася безуспішною, дано залпи гострих пострілів. Були убиті та ранені». З Калькути, Люкно та Нагпуру теж

повідомлено про криваві заворушення.

«Івнинг Стандард» пише про положення в Індії, що кров'яка лється на вулицях індійських міст та сіл. Причиняє турботи не лише в Нью Дельхі, але і в Лондоні. Заворушення, які вибухли в Індії, не являють собою приватної боротьби між британським урядом та партією конгресу. Вони мають вплив на цілу справу союзників, а з нею на дальший хід війни.

Дальші британські вбивства в Індії

АМСТЕРДАМ.—Як британська служба звітливо повідомляє, під час дальших індійських заворушень у Патні, коло залізничної станції Ляксарай, було вбито три особи, під час

обстрілу військом скупчення народу. Окрім цього, коли поліція почала стріляти по людях, які намагалися атакувати залізничну станцію Камганпур, було вбито ще одну особу.

Заворушення в Індії тривають

АМСТЕРДАМ.—Британська служба звітливо повідомляє про положення в Індії, що у вівторок відкрила поліція в окрузі з'єднаних провінцій вогонь в наслідок чого убито 2 особи. Окрім цього, дійшло до випадків також

в декількох інших місцевостях з'єднаних провінцій. Коли поліція відкрила у Паганвані вогонь, щоб розігнати демонструючу товпу, було убито 6 індійців, а 2 поранено.

ІРЛАНДСЬКІ ПОДІЇ Північна Ірландія неспокойна

АМСТЕРДАМ.—Британська служба звітливо повідомляє з Бельфасту, що північно-ірландська поліція відкрила два дуже великі склади зброї. Є ясно, що йде тут про «широко плановане повстання» правдоподібно у відплату за арештування ірландця Томаса Вілісмса. Це найбільший склад зброї, який будьколи відкрито в північній Ірландії.

Як у звітлованні дальше говориться, не має сумніву, що ця зброя мала бути розподілена між членами ірландської тай-

ної організації. Поліція Ульстеру на всякий випадок приготувалася. Чекають передовсім на напад на в'язницю. Населення застережено, що американське військо мусять не звертати «відповідальність», якщо дійде до будьяких заворушень.

Згідно іншого звітлованні британської служби звітливо з Бельфасту, арештовано там 13 осіб. Вони мали брати участь у сутичці біля одного селянського дому, в якій убито одну особу.

Чи не повстання в Північній Ірландії?

ЖЕНЕВА.—В доповідненні до звітлованні британської інформаційної служби, згідно якого північно-ірландська поліція відкрила у Бельфасті два великі склади зброї, «Дейлі Експрес» повідомляє, що знайдено документи, які закликають до збройного повстання в північній Ірландії. Часопис дальше повідомляє, що вже йдуть бої.

Одна велика поліційна частина патрулює, як кажуть, дороги у північній Ірландії, а американське військо затрима-

но в казармах, щоб не допустити до жодних провокацій. Окрім цього, військова рада ірландської республіканської армії видала у Бельфасті маніфест.

В ньому, між іншим, говориться: «Коли під час відовлення спорів між Англією та Ірландською республікою буде втягнено в конфлікт з ірландськими вояками військо ЗДА, відповідальність мусять впасти на тих, які без згоди ірландського народу використовують північно-східну Ірландію, як свою базу».

Що робитиме советська влада тепер?

РІВНЕ. — Пару років тому писала «Пролетарская Правда» (ч. 268) таке: «До останнього часу головний напрям вивозу збіжжя з України був північний, бо північні райони зовсім небагато мали заготовленого збіжжя. В районах, що звичайно вносили на собі головний тягар їх постачання, вистигання пашні запливають майже на місяць, через що тягар постачання півночі припадає на Україну і Північний Кавказ». Тепер, коли завдяки успіхам німецької армії, ні України, ні Кавказу, ні навіть частини центральної чорноземної смуги не можуть більшовицькі володарі брати під увагу, хто тепер може ви-

нести на собі «тягар постачання півночі» та ще й до того в умовах дезорганізованого й зайнятого військовим постачанням залізничного транспорту? Але так стоїть справа не лише зі збіжжям, так стоїть з нафтою, залізом, нікелем, манганом і безліччю іншого.

Ці втрачені безповоротно землі, що звалися в 1918 році на цинічній жаргоні окупантів: «вєросієської котогаркой», «вєросієської жітліцей», «вєросієської сахаріцей», не втратили й досі цього свого значення, і тому даремний опір советського війська, крім жертв, не дасть більш нічого. Невблаганна доля стукає в двері!

Російсько-німецька комісія по ствердженню більшовицьких звірств

СІМФЕРОПОЛЬ. — Як повідомляє сімферопольська російська газета «Голос Крима», створено російсько-німецьку комісію по ствердженню більшовицьких звірств. Комісія переглянула 32 справи заяв та свідчень окремих горожан про більшовицькі звірства над німецькими та російськими полоненими вояками, а також над мирним населенням Криму.

Окремі справи, що їх розглянула комісія, являють визнач-

ний історичний матеріал та мають велике громадсько-політичне значення. Всі ті матеріали будуть своєчасно опубліковані.

До цього часу розслідувано матеріали міста Сімферополя. Записуються ще подібні справи з міст Керчі, Феодосії, Севастополя та інших районів. Всі розглянуті матеріали направляються комісією по призначенню.

Цікаві рядки

„Жовта собака“ вилетіла з ПОШТОЮ

ФРАНКФУРТ. — Сьогодні трудно повірити, що минуло ледве 30 літ від першої в Німеччині поштової пересилки літаком. Місто Франкфурт над Майном може з гордістю похвалитися, що з нього вилетів перший в Німеччині поштовий літак. Лейтенант Гіддесен забрав 10 червня 1912 року до 40 кг. пошти на літак «Жовта Собака». Приводом до цього був влаштований великокняжою родиною в Дармштадті «тиждень почт'ювок» в користь охорони над матір'ю та дитиною.

Тоді вимушено було окремі

значки для повітряної пошти, які поряд звичайних поштових значків наклеювано на картки, а зібрані гроші віддавано «Опії». Тепер ті значки з друком «Жовта собака» сталися рідкістю серед філателістів. Від того часу минуло ледве 30 літ. Те, що багато людей вважало тоді забавкою, стало сьогодні самозрозумілою річчю. Але населення рейнської та майнської округи своїми грошовими жертвами вже тоді виявило тверду віру в будуче авіації, яке в тих часах робило ще перші кроки.

Найстаріші паперові гроші

В одному манускрипті з року 1487, що знаходиться в бібліотеці в Гайдельбергу, маємо правдоподібно найстаршу автентичну вистпу про видання паперів замість грошей. Це було під час війни іспанців проти маврів, коли граф Тенділла облягав в 1484 році місто Альгаму, при чому, цілком несподівано, не надійшло постачання так, що граф не мав змоги виплатити платні, яка належа-

ла його війську. Щоб вийти з такої ситуації Тенділла видав воjakам підписані ним понумеровані папірці. Як повідомляє автор манускрипту, Тенділла «як чесний християнин» зараз же після того викупив всі ці папірці за повну їхню вартість від мешканців сусідніх місцевостей, так що жодна з двох сторін не потерпіла при цьому шкоди.

Дотримуватись приписів про затемнювання

РІВНЕ. — Командуючий по-рядковою поліцією видав нові заготовлені розпорядження що до затемнення, в яких ще-раз вказується на безоглядне дотримання приписів про затемнення. За занедбання при затемненні будуть в будучому строго карати. Кожне джерело світла мусить бути зовнішньо щільно закрито, так щоб жоден промінь світла в темноті не став дороговгазом для ворожого летунства.

ОБ'ЯВА

По Олександрійському району в різних місцях мають-ся, розкидані по дворах та полях, рештки залишених більшовиками та Німецькими військовими частинами ріжні речі: скати автомашин та всяка тара від пального (банки, бочки, ранці тощо).

Тому пропоную всім громадянам знайдені речі здати на заготовельні пункти сільської кооперації, а в м. Олександрії на приймальний пункт заготконтори, який міститься на базарному майдані.

Здатникам речей будуть видаватися квитанції з тим, що по цій квитанції видаватимуться премії, а саме: за здану залізну бочку 1 літр водки, один скат автомашини 1/2 літра водки, білон 20 літровий 1/4 літра водки, ранець 1/2 літра водки.

Крайсландвірт Шмідт.

Сухий, аскетичний, з одвертим лицем, з високим чолом, на плечах свитина з відлогою, в руках — дудка, палиця й торбина з біблією та рукописами. Був скромний і не любив концентрувати на собі увагу, а надірну увагу і необережний, хоч і ширий ентузіазм до своєї особи прийняв за глум. Прагнув знань і з тією метою, взявши палицю в руки, обійшов Італію, Німеччину й інші землі. З побожністю ступав по класичній землі, яка носила на собі Цицерона, Сенеку й Катона. Звідав батьківщину Кавта. Слухав філософію в німецьких університетах. Особливо цінав автора «Критики Чистого Розуму» й вернувся в Україну, бо любив її надмірною любов'ю. Любив сріблясті полтавські верби, квітучі гаї й широкі степи, теплу блакить українського неба й ясні зорі оксамитної ночі. Порівнював себе з суєником, що живе самотньо під землею й часами, дивлячись зі свого горбика на прекрасну природу, радісно посвітує. Два народи обдарував найбільшою любов'ю: своїх братів українців і німців.

Понад усе кохав і цинив особисту свободу й не хотів себе зв'язувати жодним офіційним становищем. Мав велику ерудицію, знав мову німецьку, латинську, грецьку, польську, старо-жидівську. Був натурою цільною, з твердим характером. Слово не розходилося у нього з ділом: як учив, так і жив. Не шукав почестей і відмовлявся

ГРИГОРІЙ СКОВОРОДА — ПРЕДТЕЧА УКРАЇНСЬКОГО ВІДРОДЖЕННЯ

від них. Російській царниці Катерині, що запрошувала його переселитися до Петербургу, в особі її посланця відповів, сидючи з дудкою при дорозі, по якій ходила овечка: «Скажіть царниці, що я не покину рідної землі. Моя дудка й віця дорочка царського вина».

Його називали мандрівним філософом, ходячою енциклопедією, учителем моралі, реформатором життя, українським Сократом, українським Діогеном, Піфагором, Оригеном, Ломоносовим. Він запротестував проти цих порівнянь. «Мене хочуть міряти Ломоносовим, — казав, — ніби Ломоносов казенний сажень, яким треба всякого міряти, як одним ліктем красень міряє в золоту парчу й шовгову тканину й полотняну риднину». Називали його також містиком і раціоналістом. Але все це не було ключем до його філософії.

Сковорода дійсно був раціоналістом, але не в тому виятковому й однобічному розумінні, в якому звичайно прийнято характеризувати цим ім'ям філософа. Працюючи на ґрунті загальних різносторонніх ідей, Сковорода головним джерелом і двигуном своєї філософії вважав розум. Розумово-аналітичним духом пройняті і всі його філософські тези. Розум у ньо-

го був не засобом розробки думки, а джерелом ідей, самопобудуючою силою оригінальних думок. Сковорода був раціоналіст, який вірив у розум; був апологетом розуму. «Ми всі родимося без розуму, — учив він, — але живем для розуму, для премудрості. Це вона, премудрість, і є найпрекрасніший образ Божий, тайно в серці написаний, сила й право всіх наших рухів і діл. Розум — ім'я Боже. Слово, Воскресіння, Життя, Христос».

Але раціоналістична філософія Сковороди не була обмежена тісними рамками тільки абстрактної філософії, вона передусім базувалась на безпосередньому досвіді. Зв'язок між філософією Сковороди й життям дуже тісний. Сковорода був немов би філософським відгомном складного процесу суспільного життя свого часу і його філософія була така різноманітна й кельдіоскопічна, як ті люди й явища, з котрими доводилось йому зустрічатися.

Філософський світогляд Сковороди не позбавлений актуальності й сьогодні. Сковорода виступав проти матеріалістичних і космополітичних ідей, з якими пізніше народився той інтернаціонально-марксистський матеріалістичний світогляд, що з ним боремося сьогодні. «Що

ж той, — каже він, — хто отожднює себе в пізнанні з цілим людством! Собака з байки Езопа, яка навмисне кинула правдивий кусок м'яса і плигнула в річку, щоб знайти його тінь». Правдивий кусень м'яса, то реальна вартість народу у великій людській родині, то є те, що лежить в національних особливостях народу, часто приписане, яке треба зміти добути шляхом виховання. «Своє виховання затаюється в природі кожного народу, як вогонь і світ невидимо таїться у кремені. Пристав же губку, або трут, не пожалій руки і вдар кресало і викрешеш вогонь у себе вдома й не будеш ходити по сусідніх хатах, з трепетницею, кланятися й просити: позич мені вогню».

Віру в Бога Сковорода уважав логічною й коначною у людини. Людина без віри, на його думку, є найбільш шкідливим створінням. Сковорода учив, де лише була нагода: у своїх приятелів-хуторян і панів, що вважали за велику честь приймати в себе філософа, на дорожі, на торговинах, по хатах, на полях, де тільки траплялися слухачі.

Він своїми бесідами, своїми великими знаннями, гарячою любов'ю до науки, аскетичним життям, крайнім обмеженням

потреб тіла во ім'я духа, во ім'я божественних цілей вищої правди, розуму й добра розбуджував приспані душі земляків, запалював їх на добрі діла, і всіх, з ким мав нагоду зустрітись, просвітлював якимсь новим, ясним світлом! Сковорода мав колосальний вплив на своїх сучасників. Його впливові завдячує своїм існуванням огнище науки на Слобожанщині, — Харківський Університет.

Всі ті жертводавці, що зложили величезну на ті часи суму 618 тисяч сріблом, призначених на організацію Університету, були учні, друзі й близькі знайомі філософа. Він був свідком подій, коли одним розчерком пера «вража мати», як називав царицю Катерину українська народна пам'ять, знищала рештки славного Війська Запорізького — і став немов би містком, кинутим над прірвою, що витворилась після того в українському житті, містком, що з'єднував кінець славної минувшини з початком відродження української науки, літератури, мистецтва.

Сковорода був предтечою того відродження, і тому творчість Котляревського, Квітки-Основ'яненка, Гулака, цих діячів відродження, так тісно зв'язана з сковородинськими ідеями. Григорій Сковорода і жив і вмер, як правдивий мудрець. Його великий дух вичув хвилину смерті. Він сам собі викопав яму, змінив білизну, поклав під голову свитку й рукописи, склав руки на грудях і тихо згас.